Становище на Комитета на регионите — „Стратегия на ЕС за бездомността“

(2014/C 271/07)

Докладчик Gábor Bihary (HU/ПЕС), член на Общия съвет на Будапеща

Отправен документ

I. ПОЛИТИЧЕСКИ ПРЕПОРЪКИ

КОМИТЕТЪТ НА РЕГИОНИТЕ

1. смята за напълно неприемливо това, че в нашите общности през 2014 г. все още има хора, които живеят на улицата с риск за здравето и живота си. Възмутително е в Европейския съюз приблизително 3 милиона бездомни да живеят благодарение на помощите, предоставяни от системите за социално осигуряване, дори, в много случаи, в неведение за съществуването на тези системи, или получаващи защита от тях в неподходяща степен;

2. отбелязва, че бездомността представлява най-крайна форма на бедност и социално изключване [1] и нарушава човешкото достойнство и правата на човека, тъй като жилището е основна човешка потребност;

3. заявява отново [2] във връзка с това призива си за въвеждане на европейска рамка за действие по отношение на социалните жилища, с цел да се:

— осигури съгласуваност с основните права и съответствие между политиките на ЕС, които оказват въздействие върху жилищните въпроси;

— гарантира съответствие с Договора за ЕС, съгласно който публичните власти имат свободата да определят организацията на социалното жилищно настаняване и критериите за достъп на домакинствата до социални жилища;

— насърчава смесването на социалните групи;

— подкрепя контрацикличната икономическа роля на социалните жилища, по-специално чрез намаляване на енергийната зависимост и подкрепа за местната заетост;

4. отбелязва, че макар и държавите — членки на ЕС, да разполагат с най-силно развитите системи за социална защита в света, на практика бездомността се е увеличила във всички страни от ЕС поради няколко фактора, сред които въздействието на икономическата криза, обществените промени, дискриминацията срещу малцинствата и лошото регулиране на миграционните въпроси. Освен това някои държави членки страдат от недостиг на социални жилища и жилища на достъпни цени.

5. подчертава високата възвръщаемост на инвестициите, отделени за борба с бездомността. Те допринасят за дългосрочното и трайно намаляване на текущите социални разходи за справяне с проблема;

6. подчертава, че на равнище ЕС са необходими мерки за преодоляване на предизвикателството, свързано с движението на бедни и уязвими граждани на ЕС в границите на ЕС. Социалната мобилност допринесе за транснационалната бездомност — проблем, който не може да бъде разрешен на национално, регионално или местно равнище или чрез ограничаване на мобилността на гражданите на ЕС;

7. насочва вниманието към факта, че макар държавите членки, и по-специално местните и регионалните власти, да са пряко отговорни за борбата с бездомността, ролята на Европейската комисия при изготвянето на политиките, установяването на сътрудничество на европейско равнище и разпространението на добри практики трябва да бъде засилена, при зачитане на принципа на субсидиарност. Европейският съюз би трябвало да активизира усилията си за допълване и подкрепа на инициативите, предприемани от държавите членки и местните и регионалните власти, в духа на европейската платформа срещу бедността и социалното изключване [3];

---

[1] CdR 18/2010 final.
[2] CdR 71/2011 final.
[3] CdR 402/2010 final.

8. отбелязва, че всяка държава членка би трябвало да разполага с национална стратегия за борба с бездомността, по възможност допълнена с регионални стратегии, с ясно разделение на отговорностите в сферата на събирането на данни за това явление, наблюдението и изпълнението на стратегията; във връзка с това призовава държавите членки да разработят всеобхватни стратегии за борба с бездомността, отнасящи се именно до определянето на национални органи, отговорни за тази борба, в които да се определят също ясни и прозрачни цели, с които те да се ангажират пред ЕС, и да се представят модели за оценяване, които да дават възможност по прозрачен начин да бъдат измерени резултатите от стратегията на всяка една държава — членка на ЕС;

9. подчертава необходимостта тези глобални стратегии за борба срещу бездомността да определят ролята на местните и регионалните власти и на гражданското общество, и да уточняват в дух на добро управление разпределението на задачите и ресурсите между различните равнища на управление;

10. предупреждава, че някои държави членки на ЕС срещат трудности при прилагането на своите стратегии по отношение на бездомните, тъй като на практика не разполагат с функциониращо многостепенно управление;

11. приветства предходните и неотдавнашните резолюции на Европейския парламент относно стратегията на ЕС за борба с бездомността ([4]), призоваваща държавите членки да отбележат напредък към постигането на целта за премахване на бездомността до 2015 г.;

12. посочва, че равнището на бездомност и причините за нея са различни в различните държави членки и дори в различните региони, а това означава, че местните и регионалните власти би трябвало да участват в изготвянето на стратегия за бездомността. Изборът на подход следва да се определя от причините за проблема. В случая местните власти са в най-добра позиция да предоставят експертен опит, тъй като са в пряк контакт с проблема;

13. приветства в този контекст извършената от мрежата HABITACT работа по отношение на бездомността (www.habitact.eu). Това е мрежа от местни/регионални власти, която стимулира социалните иновации в областта на бездомността посредством интегрирани стратегии за бездомните;

14. подкрепя призива на Европейския парламент към Комисията за създаване на експертна група на високо равнище, която би оказала помощ за изготвянето и усъвършенстването на европейската стратегия за борба срещу бездомността; подчертава колко е важно в тази група от експерти да участват и представители на местните и регионалните власти;

15. изразява задоволство, че службите на Комисията вече публикуваха работен документ ([5]), предоставящ насоки за борба с бездомността; освен това смята, че е необходимо да се изготви европейска стратегия, включваща набор от инструменти, които могат ефективно да бъдат използвани в практическата дейност от местните и регионалните власти, НПО и техните доброволци, и който би позволил да се обменят и разпространяват добри практики и да се предприемат правни действия за предотвратяване на криминализирането на бездомните и за строго наказване на грозните прояви на враждебност, насилие или преследване по отношение на тях;

16. подчертава, че бедността и бездомността не са престъпления и следователно криминализирането на бездомните и наблюдаваното в някои държави членки приемане и прилагане на местни антисоциални разпоредби, противоречащи на правата на човека, са несъвместими с принципа на равното третиране и човешкото достойнство;

17. призовава за повече признание и подкрепа на местно, регионално, национално и европейско равнище за усилията, полагани от организациите за защита на гражданските права и интересите на тази група от населението, която е уязвима и не е в състояние да защитава своите права;

18. изразява надежда, че в нито една държава членка — в нарушение на закона или чрез промени в закона, в същата посока — физически лица не са изложени на полицейски заплахи, само защото са бездомни;

19. подкрепя дейностите в полза на бездомните, извършвани от организациите на гражданското общество, работещи в държавите членки на ЕС, и от техните сдружения и представителни организации на европейско равнище, както и действията им за повишаване на осведомеността сред бездомните хора относно правата им. Подкрепя и усилията за насърчаване на появата на обществено съзнание и общество, отворено за всички, където повечето хора ще са съпричастни към бездомността и ще одобряват мерките, необходими за нейното премахване, включително мерките, свързани с разходи на публични средства за тази цел;

([4]) P7_TA(2011)0383 and P7_TA(2014)0043.
([5]) SWD(2013) 42 final.

20. призовава държавите членки и председателството на Съвета да следят за това, компетентните министри редовно да включват въпроса за бездомността в дневния ред на своите заседания. Комитетът на регионите подчертава също, че би било целесъобразно представители на местните и регионалните власти да участват в тези заседания и призовава Европейската комисия да ги подкрепи чрез практическа и финансова помощ;

21. подчертава, че при изготвянето на стратегия на ЕС за бездомността, е важно да се даде приоритет на подхода, който отрежда на жилищата централно значение („Housing-led“) или при който достъпът до жилище представлява първа фаза („Housing First“) и да се отделя специално внимание на трансграничната бездомност и на необходимостта от специално третиране на бездомните непълнолетни или малолетни и жените;

22. подчертава, че разглеждането на проблема за бездомността е свързано с регионалното развитие и инструментите за финансиране на ЕС (по-конкретно ЕСФ и ЕФРР) ([6]), както и със социалното приобщаване и правата на човека, а също и че съществува тясна връзка между него и целта на стратегията „Европа 2020“, насочена към извеждането на 20 милиона души от състоянието на бедност ([7]);

23. насочва вниманието на регионите в държавите членки, които са особено засегнати от явлението бездомност, към възможността при изготвяне на техните оперативни програми да използват финансиране от европейския фонд за подпомагане на най-нуждаещите се лица или други фондове, като например Европейския социален фонд (ЕСФ) с цел подобряване на положението на бездомните и създаване на благоприятни условия за тяхното социално приобщаване и интеграцията им на пазара на труда;

24. подчертава значението на превенцията на местно и регионално равнище, с цел ранното откриване на риска от изпадане в положение на бездомност да позволи на застрашените лица да се осигури подходяща помощ, за да се предотврати принудителното им извеждане от жилищата им, а на тези, на които това вече се е случило, да бъде предложена незабавна помощ. За целта са необходими координирани структурни мерки, свързани с благосъстоянието, като например дейности в областта на жилищното настаняване, заетостта, образованието, семейството и свързаните с тях политики;

25. отбелязва, че за да се попречи на рязкото влошаване на качеството на живот и в резултат на това — на здравето на отскоро бездомни хора, е необходим интегриран подход с по-тясно сътрудничество между социалните и здравните служби, особено в случай на лица, които вече са ползвали грижи от тези служби в миналото;

26. подчертава, че помощта за бездомните хора трябва да започва от улицата, тъй като откриването и лечението на евентуалните им психически заболявания или наркотична зависимост не могат да чакат да бъде решен жилищният им проблем;

27. подчертава колко е важно да се предоставя достатъчна подкрепа, по-специално чрез предоставяне на жилища, тъй като това може да допринесе за предотвратяването на бездомността;

28. изтъква, че за да провеждат ефективни действия, заинтересованите от борбата срещу бездомността страни се нуждаят от адекватно финансиране и подкрепа както от страна на държавите членки, така и от Европейския съюз, за да могат да предприемат ефективни мерки за мобилизиране на службите по заетостта, за организиране на обучение за бездомните, за насърчаването им да търсят работа и за да им помогнат да запазят работата си;

29. смята, че професионалното обучение, преквалификацията, обучението на възрастните, напр. обучение през целия живот, са особено ефикасни, макар и непреки начини за извеждане на хората от състояние на бездомност. Подходящото и структурирано обучение, което би могло да доведе до намиране на истинска работа, е добра инвестиция както от гледната точка на отделните хора, така и на обществото и може да допринесе за трайното извеждане на бездомните от тяхната тежка жизнена ситуация. Образованието е често неизменно основно изискване, но е особено важно самите хора да бъдат мотивирани да предприемат дългосрочни и проактивни мерки, за да се издигнат до позицията на активни участници в обществото. Сътрудничеството със заинтересованите хора и тяхното активно участие имат решаващо значение за подобряване на живота им;

30. подчертава, че е важно да се гарантира, че жилищата за спешно настаняване, управлявани от местните власти, благотворителните асоциации, гражданските и религиозните организации са качествени, достъпни на местно или поне на регионално равнище и отговарят на нуждите на бенефициерите; смята обаче, че все пак най-подходящи са решенията, основаващи се главно на предоставянето на жилище, като напр. „Housing First“;

31. обръща внимание на факта, че за бездомните и лицата с ниски доходи достъпът до стабилно жилище, налично на местно равнище и на достъпни цени, е елемент от съществено значение. Това обаче е възможно, само при условие че е осъществено подходящо партньорство между всички заинтересовани страни, съобразено със съответните условия по места;

([6]) CdR 1999/2013 final.
([7]) CdR 26/2013 final.

32. подкрепя целенасочените усилия за борба с бездомността, предприети на равнище ЕС в рамките на съответните различни европейски секторни политики, и по-специално в областта на икономиката, финансите, социалната сигурност, регионалното развитие, здравеопазването, правата на човека, младежта, равенството между жените и мъжете, миграцията и интеграцията;

33. подкрепя включването на въпросите на бездомността в процеса на прилагане на стратегията „Европа 2020“, което може да се извърши под формата на специфични за всяка държава препоръки, като допълнение на усилията на държавите членки, особено в страните, където е неотложно да се отбележи напредък в тази област;

34. призовава Европейската комисия да не се ограничава със специфичните за всяка държава препоръки, а да насърчи държавите членки да продължат усилията си и да включат въпроса за бездомността в своите национални програми за реформи;

35. подчертава необходимостта от събиране на изчерпателни и сравними данни относно бездомността, като се избягва стигматизирането на бездомните. Тези данни трябва да бъдат диференцирани по отношение на причините за бездомността и интензивността на явлението и да имат разбивка по региони най-малко на ниво NUTS 2, за да се създаде база данни, която ще позволи да се подобри ефективността на политиките за развитие и, в крайна сметка, да се изкорени проблемът, свързан с бездомността;

36. изтъква, че тъй като действията на местно и регионално ниво играят решаваща роля за намаляване на бездомността, ЕС трябва да обмисли въпроса за цялостната ефективност, като прецени в какви случаи си струва да се използват други инструменти за финансиране (като PROGRESS, E@SI, JESSICA, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони, LEADER и Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица), които са извън рамките на ЕСФ и ЕФРР, с цел справяне с бездомността;

37. с цел да се подобри положението на бездомните, насърчава държавите членки да използват подходящите европейски фондове и да създадат мост между социалното приобщаване и професионалната интеграция;

38. важно е да се насърчава доброволческата дейност за предоставяне на услуги на бездомните хора, които да бъдат включени в решаването на социалните проблеми, да се повишава осведомеността за проблемите на тази част от населението и в крайна сметка те да бъдат привлечени за участие в процесите на социално включване;

39. следва да се укрепят механизмите за участие, адаптирани към характеристиките на бездомните хора, като се даде възможност за ефективното им участие, улесни се вземането на съвместни решения от всички заинтересовани страни и в крайна сметка се подобри качеството на помощта, превръщайки бездомните хора в главни действащи лица в процеса на собственото им социално включване.

Брюксел, 25 юни 2014 г.

Председател
на Комитета на регионите

Ramón Luis VALCÁRCEL SISO